

NEMZETI
AGRÁRGAZDASÁGI
KAMARA

AGRÁRMINISZTERIUM

MEGÚJULÓ VIDÉK – MEGÚJULÓ AGRÁRIUM

A Közös Agrárpolitika támogatási
lehetőségei 2023-tól
az erdőgazdálkodásban

Az Európai Unió Bizottsága 2022. november 7-én elfogadta Magyarország Közös Agrárpolitikai Stratégiai tervét (KAP Stratégia), amely alapján a források 2023. január 1-től felhasználhatóvá válnak. Az egész agrárium számára az **összesen 14,7 milliárd euró, azaz mintegy 5300 milliárd forint** költségvetéssel biztos alapot jelent a következő időszakokra. Ezen az összegen belül kiemelkedő a magyar költségvetési forrás mértéke, amely mintegy 6,3 milliárd euró. Az **erdőgazdálkodási ágazatra fordítható mintegy 310 milliárd forint** öt év alatt közel háromszorosa az előző hét éves KAP ciklusban eredetileg rendelkezésre álló összegnek. Nagyon nagy előrelépés ez a magyar erdők és a magyar erdőgazdálkodás történetében!

Régi ismerősök és újdonságok

A korábbi EU-s keretrendeletet (1305/2014/EU) felváltó új jogforrás (2015/2021/EU) új struktúrában kínálja a vidékfejlesztési támogatási eszközöket. A bevált támogatási lehetőségek közül némelyik új néven fog visszatérni és a nagyobb tervezési szabadságot kihasználva új, előre mutató lehetőségekkel is bővülnek. Az egyes konkrét támogatási eszközök az új nevezéktan szerint „beavatkozások” lesznek, azonosítójuk pedig az EMVA forrás tekintetében RD (rural development, vagyis vidékfejlesztési beavatkozás).

Az ösztönző, kompenzációs és beruházási támogatások tervezésére az erdőket és az erdőgazdálkodókat érintő alkalmazkodási kihívások és fejlődési lehetőségek adatainak és irányainak elemzésére alapozva került sor. Ez alapján a legfontosabb 3+1 célkitűzés:

Több erdő

A klímaváltozás egyre komolyabb korlátozó hatást jelent az egyes termőföldek hasznosíthatóságára, annak környezeti és gazdasági fenntarthatóságára. Így az egyes termőterületek részbeni vagy teljes földhasználat-váltásának megfontolása a jövőben egyre inkább szükségszerűséggé válik. Ennek egyik módja lehet a határ-termőterületeken az erdősítés vagy ipari célú fásítás. Ugyanakkor az adott terület erdősítésére vagy fásítására is igaz, hogy a múltbéli tapasztalatok és alkalmassági szempontok mellett a jövőbeli klímaalkalmassági előrejelzést is fokozottabban kell figyelembe venni.

Jobb erdő

A klímaváltozás minden kétséget kizáróan eddig nem látott kihívások elé állítja a már létező erdőket és gazdálkodókat is. A tapasztalatok és előrejelzések alapján a klímaváltozás üteme olyan mértékben gyorsul, amelyhez az erdők segítség nélkül nem képesek alkalmazkodni. Az erdők túlélését és alkalmazkodását emberi tudásunk és előrelátásunk legjavával kell megsegíteni.

Az európai értékrendben az erdőkre nehezedő klimatikus kihívásokon túl egyre fontosabbá válnak a fák és az erdők által a társadalom minden tagja számára nyújtott ökoszisztéma szolgáltatások is, a levegő tisztításától a talajvédelmen át a szabadidős lehetőségek biztosításáig. Az EU számos stratégiája jelöl ki új hangsúlyokat, amely a mezőgazdaság mellett az erdőgazdálkodással szemben is magasabb társadalmi elvárásokat támaszt. Szerencsére ezek teljesítéséhez egyre szélesedő és egyre rugalmasabban tervezhető segítséget, pénzügyi ösztönzőket is kínál. A 2023–2027 időszakban ezek elsősorban (még) a Közös Agrárpolitika forrásai, ugyanakkor már új, piaci forrásokkal finanszírozható lehetőségek is kidolgozás alatt állnak.

Hatékonyabb erdő alapú gazdaság

A fenntarthatóság hármas célrendszerében a környezeti és társadalmi fenntarthatóságtól nem elválasztható a gazdasági fenntarthatóság. Hiszen az erdők környezeti és társadalmi funkcióját kezelő-gondozó erdőgazdálkodók szempontjából is alapvető fontosságú tevékenységük gazdasági fenntarthatósága is. Az erdők klíma- és környezeti funkciójának felértékelődése óhatatlanul korlátozza az erdőkből a gazdasági haszonvételt, ezért nagyon fontos figyelni az új gazdasági lehetőségekre is: a több lábbon állás, a hozzáadott érték növelése és az üzemi, üzleti hatékonyság javítása hazánkban az erdőgazdálkodók számára is az egyik legfontosabb gazdasági kihívás: inkább rövid, mint középtávon. Az új időszakban a korábbiaknál szélesebb kínálat lesz elérhető a versenyképeség javítását célzó üzleti tervek megvalósításához, beruházások támogatásához.

Tudás-gazdag és innovatív erdőgazdálkodás

A fenti három tematikus cél elérése nem lehetséges élethosszig tartó tanulás, tájékozódás nélkül. Ezért a KAP Stratégia átfogó célja az innováció ösztönzése is, az így létrehozott újdonságok gazdálkodókkal való megosztása, valamint a gazdálkodók, tulajdonosok és egyéb érintett szereplők közötti folyamatos és könnyen hozzáférhető tudásmegosztás biztosítása. Az új ciklusban a teljes agrár-gazdálkodói kör számára megújul, megerősödik, szervezetté és minőségivé válik a KAP-támogatásra jogosult tudásbővítési és tudásmegosztási szolgáltatások rendszere, amely az erdőgazdálkodók, ágazati szakemberek és szervezetek számára minden korábbinál sokszínűbb lehetőséget biztosít. A tudás kiaknázásához az Erdészeti Ágazati Tudásközpont Nonprofit Kft. is bevonásra kerül új szereplőként.

1. kép - Cser magonc természetes felújításban

Több erdő

Erdőtelepítés és fásítás (RD38), erdőtelepítés ápolása és kieső mezőgazdasági jövedelem pótlása (RD39)

Az uniós keretszabály - a 2115/2021/EK rendelet - szerint a korábban egységes jogcímet technikailag két külön beavatkozásban kellett megtervezni. Az első továbbra is az erdőtelepítés és az ipari célú fás szárú ültetvény „első kivitele”, míg az erdőtelepítés esetén adható ápolási költség és (amennyiben releváns) a kieső mezőgazdasági jövedelem pótlása „többéves kötelezettségvállalás” beavatkozási típusként kerülhetett rögzítésre. A megvalósítást a közreműködő hatóságok a lehető legteljesebb mértékben igyekeznek a korábbihoz hasonló módon megoldani. A beavatkozás tartalmában nagyobb hangsúly kerül a klíma-alkalmasságra, továbbá az elegyítésre.

Környezeti és klíma célú (mezővédő) agrár-erdészeti támogatások

Nagyon fontos továbbá a mezőgazdasági termelőknek szóló, de az erdészek szívének is kedves lehetőség teljes megújulása. Amely ugyan nem keletkeztet erdőt, sem fásítást, mégis nélkülözhetetlen a mezőgazdálkodásban a fasorok, erdősávok, facsoportok funkciójának és rangjának visszaállítása. Szerencsére a mezőgazdasági támogatások rendszerében a legfontosabb előrelépés az, hogy az agrár-erdészeti rendszer elemét képező parcellarészek is támogatható mezőgazdasági területek maradnak. Így tehát az utolsó táblaszéli fák kivágása helyett azok (vissza)telepítésében válnak érdekeltté a gazdálkodók – pl. ha nem akarják, hogy a termőföldjüket évről évre a szél az autópályára hordja. További újdonság, hogy a mezővédő célú agrár-erdészeti rendszereknek nemcsak a telepítése (RD21/B), hanem az ápolása, sőt az elfoglalt területen kieső mezőgazdasági jövedelem pótlása is további hét évig támogathatóvá válik (RD22/B). Jó volna, ha a mezőgazdasági területekkel is gazdálkodó erdőgazdálkodók jó példával járnának elől a mezővédő fasorok és erdősávok (vissza)telepítésében, legelő és kaszáló gyepek fákkal változatosabbá tételében.

Jobb erdő

Erdő területeknek nyújtott Natura 2000 kompenzációs kifizetések (RD34)

Bővül a kompenzációs kifizetésre jogosult erdőrészek köre, a Natura 2000 kijelöléssel nem rendelkező, de védett vagy fokozottan védett természetes, természet szerű, átmeneti vagy származék erdők természeti értékeinek megővése érdekében is teljesíthető lesz a kompenzációs kifizetés. A magyar KAP Stratégia itt tartalmaz egy maximális támogatási összeget, úgynevezett „sapkát” (capping), amely alapján a magánerdő-gazdálkodók továbbra is 100%-ban, míg egyes állami erdőket kezelők a jogosultságuk 2-50%-áig juthatnak hozzá ehhez a kompenzációs kifizetéshez.

2. kép - Egészséges, középkorú bükkös

Az erdőgazdálkodás környezeti fenntarthatóságát szolgáló (non profit) beruházások (RD41)

Az új jogi keret alapján több korábbi jogcím került összevonásra, valamint a tervezési mozgásteret kihasználva jelentős új elemekkel bővítésre. A korábbi jogcímek célterületként tartják meg nevüket és lényegi tartalmukat. Újdonság a „javított felújítás” bevezetése, amely annak felismeréseként kerülhetett be a KAP Stratégiába, hogy a felújítandó erdő környezeti és klímaellenállási potenciáljának javítása érdekében olyan esetekben is célszerű lehet ösztönző alkalmazása, ahol az elegyítés nem ér(het)i el a szerkezetátalakítás szintjét.

Célterületek:

- A: az erdőpotenciált veszélyeztető biotikus és abiotikus károk megelőzése;
- B: az erdőpotenciál abiotikus vagy biotikus károkozást követő helyreállítása;
- C: az erdei ökoszisztémák klímaváltozással szembeni ellenállóképességének, alkalmazkodásának vagy környezeti értékének növelése:
  - C/1: erdőszerkezet-átalakítás;
  - C/2: javított felújítás az elegyesség növelésével;
  - C/3: klímarezisztens szaporítóanyaggal történő felújítás.

Erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások (RD35)

A környezeti vagy klíma célok irányában tett tartós vállalásokat, magas szintű elkötelezettséget kívánják ösztönözni a jelentősen kibővített erdő-környezetvédelmi célprogramok.

Célterületek (zárójelben a vállalás időtartama):

- 1: Folyamatos erdőborítás ösztönzése (10 éves): örökerdő üzemmódra áttérés, vagy örökerdő üzemmód fenntartása, vagy faanyagot nem termelő üzemmódra áttérés;
- 2: Klíma-alkalmazkodást segítő felújítások ösztönzése tarvágás nélkül (állománytól és céltól függően 5-10 éves): Folyamatos javított felújítás vagy Folyamatos szerkezet-átalakítás ;
- 3: Idegenhonos fafajok visszaszorítása (5 éves) ;
- 4: Tisztás visszaalakítása (5 éves) ;
- 5: Kézimunka-igényes ápolás (5 éves) ;
- 6: Természetkímélő anyagmozgatás (5 éves) ;

7: Moduláris - kis léptékű ökoszisztéma szolgáltatások (5 éves): 1: mikro-élőhelyek megőrzése (pl. kis vízfelület, nagyon öreg / biotóp fák, vizes élőhely, gyepfolt, böhönc, álló vagy fekvő holt fa, cserjecsoport, természetlen terület); 2: odú kihelyezés; 3: maktálca kihelyezés és feltöltés/év; 4: szórvány elegy-fák megőrzése; 5: közjóléti infrastruktúra gondozása. Ez utóbbi kimondottan az átlagos erdőrészek számára választható, ezért más EKV-vállalással együtt nem igényelhető.

Közös újdonság, hogy – hasonlóan az agrár-környezetvédelmi vállalások közel 20 éves rendszeréhez – az EKV vállalásokat is évenként a gazdálkodási naplóban rögzíteni kell, amelynek célja a gazdálkodás tudatosságának és a támogatások ellenőrzésének, valamint a kifizetések gyorsításának segítése.

Erdő-genetikai többéves kötelezettségvállalások (RD36)

Az erdők megújulásának jövője a megfelelő genetikai alapok megőrzésében és javításában gyökerezik, amelyben – a klímaváltozásnak a természetes adaptációs képességet meghaladó üteme miatt – különösen fontos az ember, a tudomány segítségül hívása. Ebben a támogatási, ösztönző körben logikai változás nem történt, mindössze a végrehajtás egyértelműsítése érdekében pontosításra került az összes lehetséges változat, mind az in situ, mind az ex situ megoldások létesítése és fenntartása érdekében.

Erdőtüzek megelőzésének és kockázatcsökkentésének együttműködés alapú támogatása (RD37)

Az erdők egészségi állapotát, ellenállóképességének javítását célzó együttműködések célja, legalább 1000 hektár erdőterület vonatkozásában, a tűz vagy egyéb károsodás megelőzése komplex - elsősorban természetközeli - eszközökkel. Az együttműködésnek legalább 5 tagból kell állnia. Az együttműködés alapja az erdőgazdálkodási tevékenység, ugyanakkor erdőgazdálkodók mellett más, közvetlenül érintett földhasználók is tagjai lehetnek (pl. önkormányzat). A konstrukció sajátossága, hogy egyben képes finanszírozni mind az együttműködési, mind a közös cél megvalósítása érdekében a tagoknál felmerülő beruházási költségeket. A résztvevők számára kötelező, speciális képzés is előírásra került.

Versenyképebb erdőgazdálkodás

A versenyképes erdőgazdálkodást szolgáló (for profit) beruházások (RD40)

A fenntartható erdő alapú gazdaság nélkülözhetetlen eleme a vállalkozások versenyképességének javítása, a magasabb hozzáadott értékre törekvés, valamint a vállalati hatékonyság javítása. A versenyképesség javításának egyik eszköze a technikai-technológiai fejlesztések ösztönzése. A KAP Stratégiában első ízben kerülhetett azonos beavatkozásba az erdő-alapú gazdaság, mint termékpálya minden szereplője: a csemetekertektől az erdőgazdálkodókon és szolgáltatókon át az elsődleges ffeldolgozásig, Szintén az új rendeletből fakadó újdonság, hogy lehetővé válnak nem csak gép és technológia, hanem komplex telephelyi vagy üzemi fejlesztések is, amely történelmi lehetőség a magasabb hozzáadott értékű, feldolgozott, versenyképes termék-előállítás irányába történő elmozdulásra.

Célterületek:

- 1: Erdészeti szaporítóanyag-előállítás fejlesztése: telephely és technológia-fejlesztés ;
- 2: Az erdőgazdálkodási alaptervekenység fejlesztése: telephely és technológia-fejlesztés ;
- 3: Erdőgazdálkodásból származó termékek hozzáadott értékének fejlesztése (kivéve élelmiszer-termék előállítás): telephely és technológia fejlesztés;
- 4: A korszerű erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához szükséges digitalizációs fejlesztések: speciális eszközök, szoftverek, szolgáltatások;
- 5: Erdei termelési potenciál mobilizálása: befejezett ápolás, tisztítás, törzsnevelés jellegű beavatkozás.

Mivel a fentiek mind jövedelemtermelő (for profit) beavatkozások, ezért a támogatás maximális mértéke az uniós keretrendelet alapján limitált. A támogatás az 1-4. célterület esetében a ténylegesen felmerült költségek alapján („számlás”), míg az 5. célterületnél (amely megegyezik a VP 8.6.2. jogcímmel) továbbra is előre kalkulált egységköltség alapon kerül kifizetésre.

Fiatal erdőgazdálkodó vállalkozás-indítása (RD08 - 2. célterülete)

A hazai mezőgazdálkodókhhoz hasonlóan a hazai erdőgazdálkodói utánpótlást és szakmai megújulási képességet is komolyan veszélyezteteti a fiatal erdőgazdálkodó vállalkozók alacsony aránya. Ezért kb. 100 fiatal szakember önálló erdőgazdálkodó vállalkozás-indításának ösztönzése is támogatható lesz. Ez a lehetőség a „Generációs megújulás induló vidéki és fiatal erdőgazdálkodó vállalkozók támogatásával” beavatkozás 2. célterülete.

A támogatást a 40. életévét még be nem töltött, jogosult erdészeti szakszemélyként nyilvántartott, vállalkozás indítását tervező magánszemély vagy őstermelő veheti igénybe, vagy olyan, 5 évnél nem régebben működő, erdőgazdálkodás főtevékenységű egyéni vállalkozó vagy társas vállalkozás, amelynek a többségi tulajdonosa és önálló aláírási joggal rendelkező vezető tisztségviselője a 40. életévét még be nem töltött, jogosult erdészeti szakszemélyként nyilvántartott személy. Az összes feltételnek egyazon személy tekintetében kell teljesülnie. A támogatás maximum 5+5 éves üzleti tervben meghatározott tevékenységek és fejlesztések végrehajtása esetén fizethető ki. A fiatalok vállalkozás-indításának sikerességét kötelező képzés és mentorálás (speciális szaktanácsadók) által fogják segíteni.

3. kép - Az erdő a magyar táj szerves része

Termelői csoportok, termelői szervezetek támogatása (RD44)

A beavatkozás célja a termelői csoportok megalakulásának, működésének, illetve új tevékenységgel való bővülésének ösztönzése. A támogatás a csoport által közösen (vagyis a TCS-n keresztül) történt értékesítés összegéhez igazodó, a további közös célok elérésére felhasználható összeg 5 éven át (pl. közös szakirányító, szakmai vezető vagy kereskedő alkalmazása, közös beruházás, beszerzés, stb.). Termelői csoport alakítására és hazai jogszabály szerinti elismerésének megszerzésére 2015-től van lehetőség, tehát a támogatási lehetőséggel az erdőgazdálkodók termelői csoportjai is élhetnek!

Minőségbiztosítási és irányítási rendszerekhez történő csatlakozás támogatása (RD47)

A nemzetközi piacok által elfogadott és egyre inkább elvárt minőségbiztosítási vagy minőségirányítási rendszerekhez való csatlakozás jelentősen képes javítani az erdőgazdálkodók részvételét is a magasabb minőségű értékláncokban: új, elsősorban feldolgozóipari, piaci lehetőségek megnyitásával vagy akár meglévő piacról kiszorulás megelőzésével.

Az együttműködés résztvevői lehetnek az adott tanúsítás (FSC, PEFC) megszerzését első alkalommal megcélzó erdőgazdálkodók (legalább kettő), továbbá a kiválasztott tanúsítási rendszer elvárásaiban jártas, a felkészülést segítő, az adott tanúsítással már rendelkező gazdálkodó, vagy olyan szakmai szervezet, amely nem tanúsító szervezet. A tanúsító szervezetek legtöbb esetben „csoportos kedvezményt” is kínálnak.

Tudásbővítés, tudásmegosztás, innovációs együttműködések

Képzési (RD58), tanácsadási (RD59) tájékoztatói (RD60) szolgáltatások és innovációs együttműködések (RD61)

Képzések: egyes beavatkozásokhoz támogatott kötelező képzések kapcsolódnak (pl. EKV, fiatal erdőgazda), valamint további továbbképzések és bemutatóüzemi programok közül lehet választani. A tájékoztatói szolgáltatásért a gazdálkodó megy a falugazdászhoz, aki általános, elsősorban KAP-specifikus információt nyújt, ingyenesen. A falugazdászok erdőgazdálkodási témákban való jártasságát erősíteni kell. A szaktanácsadás során az adott, támogatható szaktanácsadási

(elsősorban KAP-vonatkozású) témából képzett-vizsgázott szaktanácsadó megy a gazdálkodóhoz, és egyedi gazdálkodói szaktanácsot ad. Az innovációs együttműködések során pedig kutatók, fejlesztők és erdőgazdálkodók az erdőgazdálkodókat közvetlenül érintő, aktuális kihívásokra keresnek megoldást, és ebben közvetlenül együttműködnek.

Erdőgazdálkodók által is igénybe vehető további vidékfejlesztési lehetőségek

Mezőgazdasági termelők tevékenységének diverzifikációja (RD11)

A cím kissé megtévesztő, mivel jogosultak az erdőgazdálkodók is. A beavatkozás keretében azon tevékenységek támogathatóak, amelyek valamilyen módon kapcsolódnak mezőgazdasági vagy erdőgazdálkodói tevékenységhez. A beavatkozás a nem mezőgazdasági vagy erdőgazdálkodási termelő és szolgáltató tevékenységek fejlesztését szolgáló beruházásokat támogatja. A támogatott beruházás eredményeképpen a nem mezőgazdasági vagy erdőgazdálkodási tevékenységből származó árbevételnek nőnie kell, a kötelezettségvállalási időszak végére el kell érnie a projekt összköltségének legalább 10%-át.

Vidékfejlesztési együttműködés a biomassza alapú gazdaság fejlesztéséért (RD52)

A biomassza lokális felhasználásának leginkább kézenfekvő módja helyi fűtőművek kialakítása helyi nyersanyagra alapozva. Ugyanakkor sajnos mindezt eddig utóbbiak nem megszokottak, megvalósításuk összetettebb mint a térségbe akár nagy távolságról importált megoldásoké: vezetékes földgáz, hőszivattyú, stb.. A biomassza alapok helyi felhasználásban az alapanyagot teremtő gazdálkodók mellett a területi közszolgáltatási szereplők - pl. önkormányzatok, más helyi közszolgáltatók – a kulcsszereplők az együttműködésekben. A „dobozos” megoldásokkal (gáz, hőszivattyú) szemben ezek többéves, korrekt és kiszámítható együttműködést, annak alapos előkészítését igénylik. Erről ma egy polgármestert meg kell győzni, hiszen a kockázatmentes és kényelmes „dobozos” megoldások számos támogatás segítségével beszerezhetőek. A helyi alapanyag (pl. fa) felhasználása ugyanakkor helyben jelentenek munkát és megélhetést is a helyi embereknek, tehát messze többet jelenthetnek egyszerű beruházási választásnál.

Felelős kiadó: Gyórfy Balázs elnök, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
Szerzők: Az Agrárminisztérium Erdőkért Felelős Államtitkárság
és a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara munkatársai
Szerkesztő: Vizi Veronika
Kreatív vezető: Nagy-Nizák Júlia
Kiadvány- és borítóterv: Horváth Győző
Grafikai tervező, tördelő: Horváth Győző
Kiadja: Nemzeti Agrárgazdasági Kamara -minden jog fenntartva
Kiadás: 2023

ISBN: 978-615-6564-07-8